

Dokument nr. 8:92

(2004-2005)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Siri Hall Arnøy og May Hansen

Forslag fra stortingsrepresentantene Siri Hall Arnøy og May Hansen om lov om endring i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (Kjønnsnøytral ekteskapslov) mv.

Til Odelstinget

BAKGRUNN

Da den norske partnerskapsloven ble vedtatt i 1993, var det et viktig steg på veien mot en likestilling og likebehandling i forhold til regulering av samliv. På det tidspunktet var slik lovregulering en forholdsvis ny praksis i internasjonal sammenheng, og kun Danmark hadde vedtatt en tilsvarende partnerskapslov i 1989. Siden den gang har en rekke andre land fulgt etter, blant annet Sverige, Grønland, Island, Australia, Østerrike, Finland, Frankrike, Tyskland, Sør-Afrika og Spania. Det skjer en stadig utvikling på dette området, og i flere land har man nå, fremfor å ha en todelt lovgivning, gjort nødvendige lovendringer slik at ekteskapslovgivningen er gjort kjønnsnøytral. Dette er gjort i Nederland, Belgia, deler av Canada og enkelte stater i USA. I tillegg foregår det diskusjon i flere andre land, og Spania får høyst sannsynlig en ekteskapslov gjeldende for alle innen utgangen av 2005. I Sverige har man lagt frem konkret forslag til slik lovgivning ved endring av ekteskapsloven.

Spørsmålet blir om det er rimelig også i fremtiden å skulle beholde ekteskapet som en rettslig sett eksklusiv heteroseksuell institusjon. Dette spørsmålet må besvares sett i forhold til ikke-diskrimineringsprinsippet, et grunnleggende prinsipp i henhold til menneskerettighetene. Prinsippet er en hjørnestein i den internasjonale menneskerettighetslovgivningen, og viktigheten av å bekjempe diskriminering på

grunn av seksuell legning har gjentatte ganger blitt slått fast av flertall på Stortinget.

Argumentet om at ekteskapet pr. definisjon er en heteroseksuell institusjon, bygger ikke så mye på en oppfatning om at ekteskapets innhold ikke bør forandres, som på at ekteskapet i sin natur er heteroseksuelt, og altså derfor ikke kan forandres. Ekteskapet i den betydning som skal behandles her, er ikke et religiøst eller filosofisk begrep, men en sivilrettslig anordning som defineres, og har vært definert av lovgiver. En rettslig diskriminering kan ikke lenger på noen god måte forsvares ut fra det grunnleggende prinsippet i FNs menneskerettighetserklæring om at alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter.

Den europeiske menneskerettighetsdomstolen avsa i 2002 en dom basert på den europeiske menneskerettighetskonvensjonens artikkel 12 Retten til å inngå ekteskap:

"Menn og kvinner i gifteferdig alder har rett til å gifte seg og til å stifte familie, i samsvar med de nasjonale lover som regulerer utøvelsen av denne rettighet."

I dommen slås det blant annet fast at muligheten til at partene skal kunne få biologiske barn sammen, ikke er en forutsetning for å inngå ekteskap i henhold til artikkel 12. Domstolen tok også avstand fra at et menneskes kjønn defineres snevert i biologiske termer når det gjelder tolkningen av den aktuelle artikkelen. Domstolen har også gjentatte ganger slått fast at en særbehandling på grunn av seksuell legning må motiveres av spesielt sterke grunner for at den ikke skal krenke den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, ut fra at et menneskes seksuelle legning berører privatlivets mest sentrale deler.

Nylig innskjerpet domstolen kravet ytterligere ved å legge til en nødvendighetsanordning. For at

særbehandling på grunn av seksuell legning (i likhet med særbehandling på grunn av kjønn) ikke skal anses som diskriminerende, må for det første kravet om særbehandling være legitimt. For det andre skal særbehandling ikke bare kunne motiveres av sterke hensyn; den må i tillegg være nødvendig for at det oppgitte legitime formålet skal kunne nås.

Det finnes pr. i dag ingen norske meningsmålinger som synliggjør den norske allmennhetens syn på kjønnsnøytralt ekteskap. Derimot har det internasjonalt anerkjente opinionsinstituttet Gallup Europa stilt dette spørsmålet til et stort antall innbyggere i ulike europeiske land. Resultatet viser at 66 pst. av den norske befolkningen er positive til at par av samme kjønn skal ha mulighet til å inngå ekteskap. Norge ligger på en syvendeplass etter Danmark med 82 pst., Nederland 80 pst., Luxembourg 71 pst., Sverige 70 pst., Spania 68 pst. og Belgia 67 pst.

Ekteskapslovens tekst er allerede i dag kjønnsnøytral, og behøver kun en presisering. En overgang fra ekteskapslov og partnerskapslov til en kjønnsnøytral ekteskapslov medfører at kjønnsnøytraliteten legges inn som ett av premissene for ekteskapslov-givningen.

For de parene som i dag har inngått partnerskap, vil en endring i lovverket med overgang til en kjønnsnøytral ekteskapslov og opphevelse av partnerskapsloven formelt og juridisk bety at de fra lovendringens ikrafttredelse blir å anse som ektefeller etter den endrede ekteskapsloven.

De konkrete endringene overgangen til en lov vil innebære er at unntakene i partnerskapsloven § 2 i forhold til statsborgerskap eller oppholdstillatelse opphører, og at § 4 om adopsjonslovens regler om ektefeller ikke gjelder for registrert partnerskap ikke skal være del av ekteskapslov-givningen.

I tillegg åpnes det for muligheten til at kirker, trossamfunn og livssynsorganisasjoner kan vie personer av samme kjønn, og at dette er opp til den enkelte kirke og det enkelte trossamfunn eller livssynsorganisasjon selv å velge.

I Odelstingets møte 18. november 2004 anmodet representanten Eirin Faldet Sosialistisk Venstreparti om å gjøre om forslaget om en kjønnsnøytral ekteskapslov til et oversendelsesforslag, slik at det kunne la seg gjøre å ta forslaget opp igjen etter at partienes landsmøter hadde avklart sine syn på saken. Representanten May Hansen etterkom oppfordringen:

"På bakgrunn av den debatten vi har hatt i dag, hvor man har argumentert med at dette trenger å komme opp på de ulike partiers landsmøter, trekker vi forslaget. Vi kommer til å fremme det igjen i denne perioden, etter landsmøtene."

Dette er bakgrunnen for at vi fremmer dette forslaget på det nåværende tidspunkt. Forslagsstillerne legger til grunn at alle partier som har behov for å av-

klare dette på sine landsmøter, vil ha muligheten til å gjøre dette før forslaget kommer til behandling i Stortinget.

Ut fra den offentlige debatt og de forslag som foreligger i forkant av Høyres landsmøte, ser det ut til å kunne være større støtte for et forslag om at lesbiske og homofile også skal kunne vurderes som adoptivforeldre, enn for det mer omfattende forslaget om en kjønnsnøytral ekteskapslov. Argumentasjonen for at det er riktig med likebehandling i forhold til adopsjon uavhengig av kravet om lik rett til å inngå ekteskap, er først og fremst fundert på hensynet til barnas beste. Det er grundig dokumentert at omsorgsevne ikke er avhengig av seksuell legning og at barn med lesbiske og homofile foreldre har en like god oppvekst som andre barn. Å ikke kunne vurdere lesbiske og homofile par som adoptivforeldre vil dermed innebære at barn avskjæres fra å få best mulig omsorg. Det kan også oppleves negativt for de barna som i dag lever med lesbiske eller homofile foreldre at samfunnet gjennom synet på adopsjon gir uttrykk for at seksuell legning i seg selv er avgjørende for omsorgsevne.

Forslagsstillerne mener det ville være et skritt i riktig retning dersom Stortinget ga alle mennesker rett til på individuelt grunnlag å bli vurdert som adoptivforeldre. På bakgrunn av dette fremmes forslag om de nødvendige lovendringer for å åpne for dette. Disse forslagene vil falle bort dersom det skulle bli flertall for en kjønnsnøytral ekteskapslov, da dette forslaget også vil omfatte adopsjon.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Vedtak til lov

om endring i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap og om opphevelse av lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap

I

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap gjøres følgende endring:

§ 1 nytt første ledd skal lyde:

To personer over 18 år kan inngå ekteskap.

Nåværende første til fjerde ledd blir andre til femte ledd.

II

Lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap – oppheves.

III

Denne lov trer i kraft straks.

Subsidiært fremmes følgende

f o r s l a g :

Vedtak til lov

om endringer i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap og lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon

I

I lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap gjøres følgende endringer:

§ 3 skal lyde:

Registrering av partnerskap har samme rettsvirkninger som inngåelse av ekteskap.

Bestemmelser i norsk lovgivning som omhandler ekteskap og ektefeller, gjelder tilsvarende for registrert partnerskap og registrerte partnere.

§ 4 – oppheves

II

Lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon § 5a andre ledd – oppheves.

III

Denne lov trer i kraft straks.

12. mai 2005